

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FORENING & MUSEUM

MEDLEMSBLAD FOR HELSINGØR MUSEUMFORENING

NR. 2

1991

Helsingør Kommunes Museer rustet sig til den kommende turistsæson med nye særudstillinger i alle tre afdelinger.

På HELSINGØR BYMUSEUM og på FLYNDERUPGÅRD MUSEET indrettes hvert sted et alsidigt og spændende "Kulturhistorisk skatkammer" med en lang række af de genstande, der er modtaget gennem de senere år og som normalt er gemt bort på magasinerne. Udstillingerne åbnes hhv. 14. og 21. juni.

På MARIENLYST SLOT kan man fra 1. juni til 8. september se en omfattende udstilling med værker af marinemaleren C.F. Sørensen.

REDAKTION

Birger Mikkelsen
(Ansvarshavende)

Kenno Pedersen

Lars Bjørn Madsen

Stof til medlemsbladet bedes indsendt til Helsingør Museums Forening, Hestetøllestræde 1, 3000 Helsingør.

INDHOLD

Else Egedam:

Mit eventyrlige liv i Helsingør...
..... side 3

John Hansen:

En moderne iskule
..... side 8

Edel Skou Larsen:

Bud til fattighuset..... side 9

Meddelelser.....
..... Bagsiden

FORSIDEN:

Kobberstik af Søren Henrik Petersen forestillende Helsingør Havn i 1833. Bygningerne er Øresunds Toldkammer samt Stephan Hansens Palæ

Mit eventyrlige liv i Helsingør af Else Egedam

Jeg blev født i 1915 som datter af Valborg Hansen og maskinmester Marius Hansen, der boede på Strandgade. Min far sejlede med et skib, der hed Asker Ryg. Det blev torpederet i den engelske kanal i 1916. Jeg har således aldrig kendt min far. Min mor havde en adoptiv søn, der var ældre end jeg. Vi gik i børnehaven sammen, - men når jeg traf andre børn, spurgte jeg dem altid, hvad deres far var, - og det kunne min store bror ikke holde ud at høre på. Men jeg, der ikke havde nogen far, var uhyre interesseret i at høre om andre børns fædre. Min mor levede af enkepension, og fik senere en uddannelse som sygeplejerske. I den periode kom jeg til Nakskov hos min moster og hendes mand ca. 10 år, til jeg skulle konfirmeres.

Både min mor og min far stammede fra Helsingør. Morfar var lods her i Helsingør, Harald Børgesen. Farfar var riggertmester på værftet, han hed Hansen.

Efter konfirmationen kom jeg hurtigt igang med at arbejde som klinikassistent og andet, der ikke krævede en uddannelse.

I 1941 blev jeg gift med Erik Olsen, der også havde familie i Helsingør, men dem kender jeg ikke.

I mange år boede vi i Farum, i Vandrehjemmet, som vi drev.

Det var en meget bevæget tid. Vi havde både jøder og politibetjente boende; men også uønskede, og min mand var ikke bange for at smide folk ud, som han vidste arbejdede for værnemagten. Vores hus blev således bevogtet af de andre vandrere, der vidste, at det kunne blive farligt for os, hvis en sådan udsmidt person meldte os til tyskerne.

Min mor havde en søster, Ellen Børgesen, der aldrig har været gift. Hun gik ud som sygehjælper og boede hos mormor og morfar på Strandgade. Hun gik mange gange forbi huset her på Lappen nr. 18, der hvor jeg bor nu. Hun så, der stod hyacintglas med papir over, og tænkte ofte: Tænk, om jeg kunne komme til at bo her! Og i dag ved jeg, at det første skridt til at få opfyldt sine ønsker er, at man overhovedet ønsker noget bestemt. Manden, der boede her dengang, hed Jens Peter Staut og var en ret gammel mand. Han havde sejlet, mest i Australien, hvor han også havde gravet guld, - vi har stadig nogle guldklumper fra den tid. Han manglede ikke noget - kun hjælp til at passe huset. Han havde købt huset her efter sin mor, der igen havde to døtre. En skønne dag så min moster Ellen, at der var en annonce i avisen, og der stod, at han søgte en husbestyrerinde. Hun fik

stillingen og boede i en sidebygning til huset her. Hun passede ham i mange, mange år, indtil han døde, jeg ved desværre ikke hvornår.

Jeg sidder her med en gammel regnskabsbog, et lille hæfte, der er påbegyndt i 1928. Her er opført forskellige udgifter - og som med den slags gamle tal, kan man næsten more sig over, hvor latterlig lave priserne var; - men vi ved jo, at indtægterne til gengæld var meget små. Af den fremgår, at der har været fødeklinik her i huset fra omkring midt i 30'erne.

Sagen var, at den gamle sømand, da han døde, efterlod alt til min moster, der blev uhyre overrasket.

Hun havde i sin tid passet så mange rundt omkring og fik lyst til selv at åbne en fødeklinik i Helsingør. Hun boede selv i stuetaen, og havde fødeklinik på 1. sal. Hun var ikke selv jordemoder, men havde en fast aftale med fru Isaksen. Der er født 700 børn herude i mit hus. Der skete iøvrigt en sørgmunter historie under krigen. En dag kom en tysk soldat med en højgravid, dansk veninde, der skulle føde. Min moster var ikke meget for at tage imod hende, for hun vidste ikke, hvad de andre kvinder på fødestuerne ville sige. Men soldaten tog sit gevær og truede moster, - og så var der jo ingen vej udenom. Kvinden kom ind og fødte sit barn. De andre kvinder blev ganske rigtigt meget sure, og begyndte at tale om, at de ikke ville ligge på stue med sådan en tyskertøs. Så ville de i alle tilfælde ikke være der længere. - "Udmærket," sagde moster, "så begynder vi at pakke! Denne her kuffert, er det Deres?"

Så blev der jo ligesom ikke så meget ud af det, for dengang lå man i sengen i over en uge, - og hvad så? Alting faldt i lave.

Min moster forærede mig og min

mand huset, da hun blev så gammel, at hun skulle på plejehjem. Det var omkring 1951.

I starten smurte jeg mad nede på skolen; min mand arbejdede på Novo. Vi havde sådan set nok at lave begge to. På det tidspunkt boede der her i Helsingør en dame, der hed fru Jørgensen, og som var dygtig til at reparere dukker. Det kan lyde tosset for folk, der ikke kender til, hvad man kan kalde åndelig inspiration, men en skønne dag var det altså, tro mig eller lad være, ligesom om jeg fik den meget eftertrykkelige idé, at jeg skulle spørge denne dame, om hun ville lære mig at lave dukker. Denne besked kom en dag, jeg var nede hos hende med en af mine egne dukker, der skulle laves. Mens jeg var hos hende, fik hun et hjerteanfald, - dog ikke værre, end at jeg kunne få besked om, hvor pillerne var. Hun fik dem og sad og sundede sig. Og så var det, at jeg fik den besked, eller inspiration eller hvad det nu var, at jeg gerne ville lære at reparere dukker. Jeg var nemlig godt træt af at smøre smørrebrød nede på skolen.

Jeg spurgte hende så, om hun ville lære mig kunsten. Hun sad lidt og sagde så: "Men De skal betale 200 kr."

Nu må man vide, at 200 kr. var mange penge engang i 50'erne. "Det ved jeg ikke, om jeg kan," svarede jeg. "Hvis De virkelig ønsker at lære det, så skaffer De dem nok," sagde hun alvor-

Helsingør 1/11. 51

Jeg undertogede forpligtes mig til at Lars
Fru Edel Klein at reparere Dukkens samt
Haararkylde for en Sum af 200 Kr skrive
to hundrede Kroner Lars Klein til Fruen
kan det, der er indbetalt 125 Kr resten
i afdrag med 25 Kr om Ugen

Lagnis
Mars Tingmann

ligt.
Hun viste mig så efterhånden de forskellige dukketyper, og hvad man kunne gøre ved dem. Det mest almindelige var, at det, der holder dukkens lemmer sammen, elastikken, var slidt, - men det mest prekære var, at man ingen elastik kunne få; derimod kunne man mærkværdigvis godt få selestroppe! Så det måtte folk selv gå i byen og købe.
Jeg var der ikke ret længe, kun ca. 1½ måned. En skønne dag sagde hun: "Nu kan jeg ikke lære dig noget mere."
"Jamen jeg har jo ikke lært ret meget!"
"Man må selv lære det efterhånden, hvis man virkelig har lyst og evne til det."
Noget, vi lavede meget dengang, var at reparere slidte ben med flydende celluloid. Man knuser noget gammelt celluloid og hældes acetone på, til det bliver en sejt masse, som man smører på med en træspatel. Man glatter efter med lidt spyt på en finger, - rigtigt vand duer ikke.

Else Egedams lærekontrakt er et ganske usædvanligt dokument. Det er udstillet blandt mange andre spændende effekter fra Else Egedam på Helsingør Bymuseum.

Min mor satte en annonce i avisen, med noget i retning af:
"Gammel kærlighed ruste ikke, så hvis din gamle dukke er itu, så kom med den."
Vi boede dengang kun på 1. sal her på Lappen, og min mand lavede mig et bord i et hjørne her i stuen. Der skulle jeg så stå og reparere dukker.
Min første patient var en stor babydukke, der skulle have ny elastik, og så skulle den have en ny kjole på. Jeg har altid kunnet sy dukketøj, det var der ingen ben i.
Efterhånden lærte jeg selv, hvordan de forskellige dukker så ud, og hvordan jeg kunne lave dem. Man lærte jo også noget hen ad

vejen, det ligesom kom til mig af sig selv. Jeg må vel have naturlige anlæg for sådan noget.

Min første mand døde af sukker-syge i 1970, efter at have været meget syg i lang tid.

I seks år var jeg så alene, - dog med alle de mange dukker som selskab. Jeg havde jo også min afdøde mands lotterikollektion, som jeg iøvrigt blev ved med til 1972. Det foregik nede- under, og der begyndte jeg også at reparere dukker.

Meget hurtigt fik jeg også dukker forærende; nogle af dem var i fin stand, andre stakkels invalider, som her fik et bedre hjem.

Men så slog lynet ned på Lappen. Jens kom ind i mit liv. Han var ansat i Værløse, på flyvestationen, men holdt op for 7 år siden. Ind imellem har han hjulpet mig utroligt med alt muligt; jeg kalder ham for sjov for lagerchefen, for her er meget at holde styr på. Løse arme og ben, øjne og tøj. Han tager imod indkomne dukker, sætter dem i kasser; hver dukke får sin egen, med navn og adresse og nummer. Jeg får nemlig så mange, at det kan tage meget lang tid at få dem lavet.

Den dukke jeg har haft længst, er dukke Ole, en stor celluloid-dukke, som min mor vandt hos nonnerne. Da lå jeg i barnevogn. Den er meget stor, og da jeg begyndte at pjaske rundt hernede på "gummistranden", skulle dukken naturligvis med. Jeg opdagede snart, at den kunne flyde, - så den har sådan set lært mig

at svømme. Når der kom for meget vand i den, trak jeg lidt i elastikken, så vandet kunne løbe ud af halsen.

Jeg har haft nogle pudsige oplevelser med min proffession som dukkedoktor. Jeg var engang indlagt hos overlæge Poulsen, - og hans kone var sjovt nok den første, der har født her på Lappen, på fødeklinikken. Da han blev klar over, hvem jeg var, kaldte han mig, med et smil, for "sin kære kollega", og behandlede mig derefter. Det var lidt svært for nogle af sygeplejerskerne at sluge den stillingsbetegnelse.

Men ad vejen har jeg fået henvendelser fra damer, der gerne ville lære at reparere dukker, - kun damer. (Kun een gang har jeg haft en mand i lære, - og han stak af med en hel kasse fuld af kunstige øjne. Jeg så ham aldrig mere, men det er nu trist nok, for det er ikke til at få dem mere, og de kostede det hvide ud af øjnene).

Jeg har vel oplært omkring ti damer, der sådan set kan føre faget videre. Nogle er dygtige til det ene, andre til det andet. Men man skal have stor kærlighed til det, ellers går det ikke.

Jeg har ingen børn selv, har aldrig selv købt en dukke, har altid fået dem foræret. Jeg har aldrig været interesseret i at sælge dukkerne, altid været bekymret for, hvad der skulle blive af dem. Derfor har jeg givet museet her i Helsingør gavebrev på alle dukkerne, efter min død.

DUKKEKLINIKKEN

v/Else Egedam

Lappen 18
3000 Helsingør
Tlf. 02 21 13 45

KORNETELEV PÅ KRONBORG

En århundredlang historie er netop bragt til ophør - militæret har definitivt forladt Kronborg.

En lille del af denne historie beskrives af Gunnar Jespersen i dennes fængslende og fornøjelige erindringsbog "Ung i gamle dage", hvor et afsnit er helliget Jespersens ophold på Kronborg som kornetelev i årene 1932 - 33.

Det er spændende og festlig læsning, som samfundet kan tilbyde sine medlemmer for den særdeles favorable pris af 35,- kr. (excl. porto). Bogen, der er på 148 sider, kan bestilles ved henvendelse til Helsingør Bymuseum på telf: 49210098.

Da min Beholdning af **Nayerst Ol** af eget Bryg nu er udsolgt, ser jeg mig ikke istand til at udføre Bestillinger herpaa paa Træer, forinden jeg faaer nyt **Ol** færdigt til Salg.

Jeg vil imidlertid bestræbe mig for at holde mit **Detail-Udsalg** forsynet med godt **Nayerst Ol** fra Udlandet, hvorfor Prisen fra idag vil være 6 fl. pr. $\frac{1}{2}$ Flaske.

Helsingør, den 28. Aug. 1858.

Wibroe.

En Dreng, som har Lyst hos Smedeprofessionen, kan strax blive antaget i Være hos Smedemester G. Schmidt, Steengaden No. 402.

Mine Rugbrødspriser ere 22 fl. pr. 8 fl. V. Langkilde.

Godt Rugbrød à 22 fl. pr. 8 fl. bekommes daglig hos Bager Engholm.

Store **prima Huusholdnings Kul** sælges billigt fra **Skib i Havnen.**
Belfour, Ellah & Co.

En Pige onsker en Plads for at deeltage i al indvendig Gjerning eller ved Udsalg. Engdergaden 506.

Sammensteds er et Værelse med Kaffeovn til leie for billig Pris.

Advertisements.

† † †
At det behagede Gud at bortkalde til et bedre Liv, d. 12. ds., min irærbomme Mand Skomagermester Natanael Kalgreen, i sit 66de Aar, beskjendtgjæres sorgeligt for Slægt og Venner. Hr. Provst, Ridder Heiberg og talles for den ved Graaven holdte Tale. Ligeledes talles de Herrer, som fulgte min Mand til hans sidste Hvilested, af hans dybtbærgende Enke.
N. Kalgreen,
født Peterjen.

En Landeiendom,

fordeelagtig beliggende, en Mil fra Helsingør, cirka 46 Tdr. Land gode og veldyrkede Jorder er at erholde tilkjøbs med eller uden Besætning, med 2000 Rd. Udbetaling. Udsæden er 6 Tdr. Rug, $4\frac{1}{2}$ Tdr. Byg, 12 Tdr. Havre, 15 Tdr. Kartofler, 10 Skj. Boghvede.

Man behager at henvende sig til Eieren Gaardmand V. P. Jensen i Horsørød.

At Helsingørs Råmmerregnskab for Aaret 1857 ligger til Eftersyn paa Råmmercontoiret i 3 Uger fra Dato, hver Søndag fra Kl. 9 til 12 Formiddag, bekjendtgjæres herved.

Helsingørs Raadstue, den 15de Juli 1858.
Borgemeister og Raad.

En moderne iskule

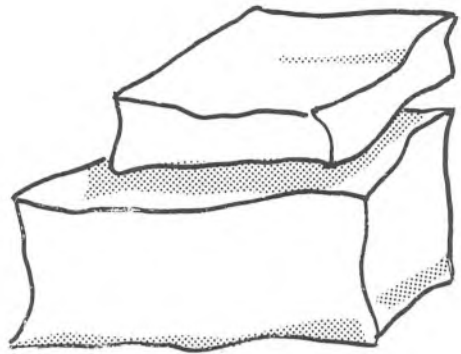
Det er med stor interesse jeg i Forening og Museum har læst om Tikøb Andelsfryseri og fortidens iskuler.

Vi skal såmænd ikke mere end 50 år tilbage hvor der fandtes en "iskule" - dog ikke nedgravet. Isen blev benyttet i erhvervsøjemed.

I den sydlige ende af Strandgade som nu er nedrevet - jeg husker ikke om det var nr. 17 eller 19. Der lå et stort beboelseshus og i gården vinkelret på jernbanen, der hvor jernrækværket er, der lå Engelbrecht Nielsens flødeis-fabrik - det vil sige Brostræde Flødeis.

Til frysning af flødeisen havde man et fryseaggregat, men når isen skulle transporteres fra Strandgade og til Brostræde - i nogle få år havde man også ud-salg i Stjernegade - så blev spandene med flødeis anbragt i en noget større spand foret med naturis.

Denne naturis blev opbevaret i en garage i samme bygning. Den var isoleret med korkplader på vægge

og loft. Når isen blev "lagret" så blev der mellem hver isklods strøget et lag granuleret kork så klodserne ikke "smeltede" sammen. Når issæsonen startede i foråret så havde vi drenge i Strandgade-kvarteret stor fornøjelse med at hugge disse isklodser i stykker med en speciel "ishammer", men vi fik strenge ordre på at børste korken af inde i "iskulen". Det skulle jo bruges igen.

For vor indsats med at hugge is og transportere den til Brostræde fik vi en isvaffel og en stor pose med vaffelkrummer.

Hvornår isfabrikken flyttede på Kongevejen ved jeg ikke, men så sent som i 1942 eksisterede iskulen.

John Hansen, Bovænget 6, Ålsgårde

BUD TIL FATTIGHUSET -en ubehagelig oplevelse.

Fortalt af Edel Skou Larsen

Engang fortalte August Jørgensen min Mor følgende:

En Dag blev han som ung Lærling hos Guldbrendsen i Bjergegade sendt hen til Fattighuset i Sct. Anna Gade med nogle Varer. De fattige Beboere havde kun Udgang i Byen een Gang om Ugen i nogle faa Timer. Da August Jørgensen kom derhen, var en gammel Mand kommet nogle faa Minuter for sent, og han blev saaledes skældt ud. Det harmede ham at se og høre paa, at saadan en gammel, fattig Mand skulle ydnyges saadan. Og som den hæderlige og retlinede Mand, han allerede har været dengang, og som han forblev at være Resten af sit Liv, ja, saa blandede

han sig altsaa, som vi ville udtrykke det i Dag.

Men næste Dag, blev han kaldt ind til sin Chef og fik en Reprimande. Der var nemlig blevet klaget over ham fra Fattighuset. Saa det maatte ikke gentage sig!

Svo som kan angive eller beviislig gjøre, den eller de, som haver kastet Ureenlighed paa dette Sted eller udi Nærheden heraf, den skal nyde af Magistraten en Recompence af I Rdlr.

Helsingøers Raadstue 1771.

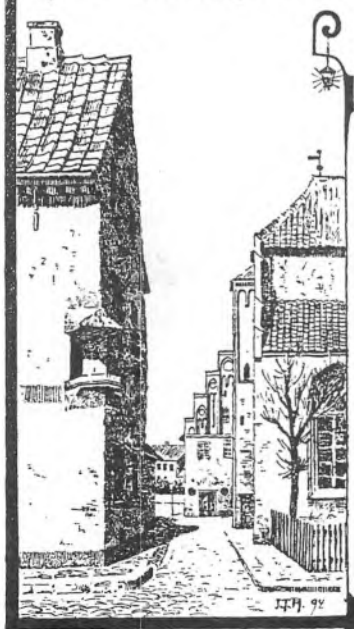

SMAABILLEDER FRA HELSINGØR.

Den ny Banegaard ved Havnen.

Hjørne af Fattighuset.

Stengade med Raadhuset.

Invitation

til museumsforeningens medlemmer:

På vegne af Helsingør Kommunes Museer har jeg hermed den glæde at invitere Dem med ledsager til åbningen af udstillingen

Marinemaleren C. F. Sørensen

FREDAG DEN 31. MAJ 1991 KL. 15
PÅ MARIENLYST SLOT

Udstillingen er tilrettelagt af stud. mag. Mona Christensen.

Med venlig hilsen

Kenno Pedersen

Udflugter & Rejser

Museumsforeningen planlægger en sommerudflugt til MØN, SØNDAG, den 1. SEPTEMBER 1991 (heldagstur med bus).

Vi skal bl.a. se Liselund Slot - en bygningshistorisk perle - og kirkerne i Elmelunde og Fanefjord med de berømte kalkmalerier. For de "letbenede" vil der også blive anledning til et besøg på Møns Klint.

Pris: ca. 90 kr. (afhængig af antal deltagere).

HURTIG TILMELDING: Telf: 4921 0098 (hverdage kl. 10-16)

Yderligere oplysninger om mødetid-og sted samt endelig pris i næste nummer af Museum & Forening.

FIRENZE

Museumsforeningens rejse til FIRENZE i oktober blev ud-solgt i eksprestempo. Så stor var tilmeldingen, at rejsen gentages 8. - 16. MAJ 1991. Her er der endnu enkelte pladser tilbage, men de går sikkert hurtigt, så er du/I interesserede vil det nok være en god ide at ringe og tilmelde sig på telf: 4921 0098 MEGET HURTIGT.

Grundlovsfest

ONSDAG, den 5. JUNI, kl. 14 - 16 holdes der traditionen tro GRUNDLOVSFEST på FLYNDERUPGÅRD.

Der vil igen i år være underholdning ved Hjemmeværns-orkesteret og folkedanserne.

Grundlovstalen holdes af Mette Winge, dr. phil. og forfatter til en lang række fagbøger. I de seneste år er hun især blevet kendt for sine populære romaner: "Skriverjomfruen" og "Novemberlys". Mette Winge vil uden tvivl give sine tilhørere en såvel berigende som fornøjelig oplevelse.

Der kan købes øl og vand. Flynderupgård Museet er åbent allerede fra kl. 12. Vi håber, at Museumsforeningens medlemmer vil møde talrigt op og bidrage til at festligholde grundlovsdagen.